

Suomen Tuomariliitto - Finlands Domareförbund ry

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Lausunto selvityksestä summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittäminen (OM 52/2014)

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 29.12.2014/OM 1/39/2014

Pyydettyinä lausuntona Tuomariliitto esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Siirtäminen ulosottoviranomaisille

Suomen Tuomariliitto on päätenyt pitämään selvitysmiesten ehdotusta summaaristen riita-asioiden siirtämistä kärjääoikeuksista ulosottoviranomaisten suorittamaan vahvistusmenettelyyn perusteltuna. Valtaosassa niistä ei ole kysymys oikeudellista ratkaisutoimintaa vaativasta riita-asiasta vaan täytäntöönpanoperusteen hakemisesta riidattomana pidettävälle saatavalle. Tästä syystä niiden käsittely tuomioistuimissa paitsi syö tuomioistuinten rajallisia resurseja myös nostaa viimekädessä velallisen maksettavaksi jääviä kuluja. Vastaajan oikeusturva toteutuu viime kädessä mahdollisuutena saattaa riitaisena pitämänsä asia takaisinsaantimenettelyllä täysitukintaiseen prosessiin. Ehdotus vastaa Ruotsissa käytettyä menettelyä.

Tiedoksiantomenettelyn keventäminen

Tuomariliitto korostaa, että kuulemisperiaate on keskeinen osa perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten takaamaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Kuulemisen laiminlyönti voi oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:n 1 momentin 2-kohdan nojalla johtaa jopa lainvoimaisen tuomion poistamiseen tuomiovirheen perusteella. Sen vuoksi edes taloudelliset syyt eivät ole hyväksyttävä syy luopua vastaajan todellisesta kuulemisesta.

Tuomariliitto katsoo, että selvitysmiesten ehdottama tiedoksiantomenettelyn keventäminen tavalliseksi postitiedoksiannoksi ei vastaajan oikeusturva huomioon ottaen ole hyväksyttävää. Postilaitoksen yleinen luotettavuus on kärsinyt. Toiseksi maksuhäiriöihin liittyy yleisesti velallisen taipumus laiminlyödä postinsa asianmukainen käsittely. Kolmanneksi ihmisten asuminen useammalla paikkakunnalla, jopa ulkomailla on lisääntynyt. Näistä syistä postitiedoksiantoa ei ole pidettävä vähäisissäkään velkomusasioissa riittävänä eikä tätä puutetta voida korjata edes takaisinsaantiaikoja pidentämällä. On huomattava, että vahvistusmenettelyn jälkeen saatava on heti pakkoperittävässä ja että vahvistusmenettelyä seuraava täytäntöönpano aiheuttanee maksuhäiriömerkkinän velallisen luottotietoihin.

Tuomariliitto kuitenkin katsoo, että tiedoksiantomenettelyä voitaisiin ke-

ventää käyttämällä asiointitilin kautta tapahtuvaa sähköistä tiedoksiantoa tai ulosottoviranomaisen käyttämää puhelintiedoksiantoa. Tuomariliitto sinänsä hyväksyy ajatuksen, että haastemiestiedoksiannon tulisi olla viimekätinen tiedoksiantotapa.

Menettelyn kehittäminen käräjäoikeuksissa

Tuomariliitto yhtyy siihen selvitysmiesten ajatukseen, että summaarisen menettelyn keskittämiseksi muutamaa käräjäoikeuteen olisi myös saatavissa menettelyn automatisoinnin, sähköisen asiointin lisäämisen ja toimiin erikoistuneen henkilöstön kautta resurssien nykyistä tehokkaampaa käyttöä ja siten henkilötyösäästöjä. Muilta osin käräjäoikeuksiin keskittämisestä verrattuna riidattomien velkomusasioiden nykyiseen menettelyyn tai ulosottovaihtoehtoon aiheutuu enemmän ratkaisuvia ongelmia kuin sillä on saavutettavissa hyötyjä. Käräjäoikeuksiin keskittäminen ei myöskään poistaisi kahden eri viranomaisen toiminoista aiheutuvaa päällekkäisyyttä (asioiden kirjaaminen, laskutus, ulosottooperusteiden vahvistaminen ja täytäntöönpanokelpoisuuden tarkistaminen).

Lisäksi Tuomariliitto pitää mahdollisena, että menettelyä velallisten kannalta katsottuna voitaisiin kehittää alentamalla huomattavasti OM:n asetuksessa 1311/2001 vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa säädettyjä oikeudenkäyntimaksuja. Kun kyseessä on kuitenkin kaksivaiheinen menettely, tämä voi olla vastoin kantajapuolen perusteltuja intressejä. Tämä ratkaisematon intressiristiriita puoltaa vahvasti edellä kerrottua siirtämistä ulosottoon.

Säästöt

Tuomariliitto kyseenalaistaa sen, aiheutuuko esityksestä sittenkään niin mittavia säästöjä kuin on arvioitu, mikäli vastaajan kuulemismenettely toteutetaan asianmukaisella tavalla. Muu summaaristen asioiden viranomaisilta vaadittava työ vain siirtyy tuomioistuinten kansliahenkilökunnalta ulosottolaitoksen palveluksessa olevan kansliahenkilökunnan tehtäväksi.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon valmistelusta on vastannut käräjätuomari Pekka Louhelainen.

Helsingissä 13.2.2015

Tuomariliiton puheenjohtaja,
hovioikeudenneuvos

Aki Rasilainen